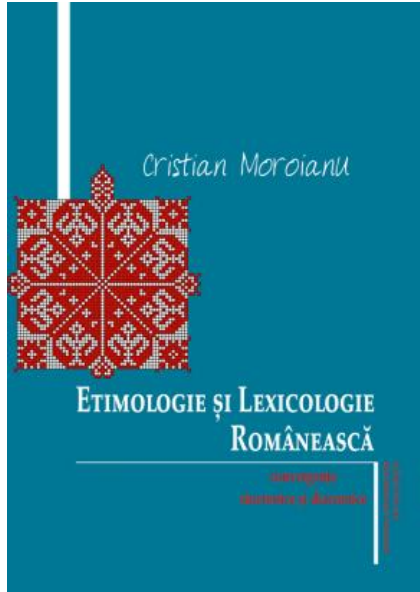

Cristian MOROIANU, *Etimologie și lexicologie românească. Convergențe sincronice și diacronice*, Editura Universității din București, București, 2015, 447p, ISBN 978-606-16-0590-3.

Continuând seria preocupărilor profesorului Cristian Moroianu în domeniul lexicologiei, cartea acestuia se dovedește a fi extrem de utilă pentru cel interesat să înțeleagă sensul și căile de evoluție ale propriei limbi, “(...) să fie intruit și să se simtă stăpân al limbii în care se exprimă pentru că îi știe mecansimele de reproducere și de autoapărare.”

Lucrarea propriu-zisă este precedată de o analiză foarte bine încheată și solid argumentată a modului în care circulă cuvintele, a transformărilor pe care acestea le suferă la trecerea dintr-o etapă de evoluție în alta, în procesul istoric al creării unor noi popoare și comunități lingvistice, și dintr-o limbă în alta, ca urmare a relațiilor directe sau indirecte între două sau mai multe

comunități culturale. Termenilor moșteniți li s-au adăugat, în timp, cuvintele din limbile cu care noile comunități lingvistice au avut contacte în procesul constituirii și evoluției lor.

Profesorul Moroianu analizează și exemplifică cele două căi de realizare a schimburilor interlingvistice propriu-zise:

a) prin contact direct, oral sau popular (sunt menționate împrumuturile lexicale orale / populare din bulgară, ucraineană, polonă, rusă, maghiară, sârbă, germană, turcă);

b) pe calea relațiilor culturale, prin intermediul scrierilor istorice, politice, literare, religioase etc. care au favorizat pătrunderea cuvintelor din latina savantă, direct sau / și prin filiere, din limbile romanice (italiană, franceză, spaniolă), din slavonă sau din limbile slave (polonă și rusă în special), din turcă, maghiară și din medio și neogreacă.

Plecând de la ideea că, de regulă, cuvintele sunt împrumutate dintr-o limbă în alta, adică provin, de cele mai multe ori, dintr-o singură sursă externă, autorul ia în discuție și tema *originii multiple a unui cuvânt*, evidentă mai ales în limba română, o limbă care a cunoscut relații simultane sau succesive cu diverse limbi. În același

timp, este amintită problema *dubletelor etimologice*, situație în care un etimon latinesc pătrunde în limbile romanice, prin moștenire și prin împrumut. (p. 27-29)

Alcătuită din 35 de fișe lexicale comentate, lucrarea prezintă pătrunderea și evoluția formală și semantică a peste 100 de dublete etimologice românești. Fiecare familie lexico-etimologică este discutată cu multă acribie științifică, fiind analizată detaliat atât din perspectivă sincronică, cât și din perspectivă diacronică, acordându-se o atenție specială modalităților de îmbogățire a vocabularului românesc.

Analiza unor dublete etimologice i-a permis autorului să surprindă rolul analogiei "(...) în îmbogățirea vocabularului cu noi unități lexicale și în reconfigurarea calitativă și cantitativă a limbii noastre, evidențiind, ori de câte ori am avut ocazia, capacitatea internă a acesteia de a reacționa în fața deficiențelor și a situațiilor simțite ca «delicate» sau «periculoase»" (p. 35)

Analiza dubletelor etimologice începe cu precizarea etimonului latin comun și a familiei sale, la nivel popular și / sau cultural, continuând cu detalierea lexico-etimologică a fiecărui component, în ordine cronologică, plecând de la cuvântul / cuvintele moștenite la corespondentele lor împrumutate, calchiate sau obținute prin mijloace interne nonderivative. Autorul construiește, pornind de la dubletele moștenite și de la cele împrumutate, propriile lor familii lexicale care formează, împreună, familia lexico-etimologică a cuvintelor radicale moștenite și, prin raportare la etimonul latin originar, familia etimologică a acestuia pe teren românesc. Exemplele analizate, preluate din media actuală, sunt plasate în contexte și în unități frazeologice relevante, fapt ce probează existența unor familii lexico-frazeologice.

Această minunată și fascinantă călătorie în lumea cuvintelor, având ca înaintași nume ilustre (Sextil Pușcariu, Sorin Stati, Alexandru Graur, G.I.Tohăneanu, Grigore Brâncuș, Marius Sala, Andrei Cornea), confirmă ipoteza autorului potrivit căreia analiza sincronică și diacronică a cuvintelor, sub toate aspectele lor, nu este o știință exactă pentru că, deși evoluția și funcționarea cuvintelor are reguli precise, acestea beneficiază și de multe excepții.

Dincolo de informația științifică care face ca această carte să fie extrem de utilă elevilor, studenților și profesorilor din domeniul științelor umaniste, profesorul Cristian Moroianu se dovedește a fi un mare iubitor al limbii române pe care o consideră "cea mai frumoasă limbă din lume, pentru că este a mea". (p. 37).

Conf. univ. dr. Oana Magdalena CENAC
Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați